

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENİ ADAYLARININ FEN-EDEBİYAT FAKÜLTELERİNDE KARŞILAŞTIKLARI PROBLEMLER

Cemal SARAÇ

*Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fak., Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi
Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi ABD., İstanbul.*

Özet

Yeniden yapılanma çalışmaları sonucunda Türk dili ve edebiyatı öğretmenliğini kazanan öğrenciler lisan eğitimlerinin ilk 3,5 yılını fen-edebiyat fakültelerinde sürdürmektedirler. Acaba bu uygulama bu fakültelerde 3,5 yıllık eğitimini tamamlayan öğrencileri nasıl etkilemiştir? Öğrenciler bu fakülteye gelirken hangi beklentilerle gelmişler ve nelerle karşılaşmışlar? Bu soruların cevabının verilmesi yapılan değişikliklerin amacına ulaşip ulaşmadığı konusunda bize önemli geri bildirimler sağlayacaktır. Bu amaca ulaşmak için Türkiye'deki Türk dili ve edebiyatı eğitimi anabilim dalı öğrencisi olup da 3,5 yılını fen-edebiyat fakültesinde tamamlayan öğrencilere açık uçlu bir soru sorulmuş ve içerik analizleri yapılmıştır. Türk dili ve edebiyatı öğrencilerinin eğitim fakültesinde eğitim gören Gazi ve Buca eğitim fakültesi öğrencilerinin problemleri başka bir çalışmada ele alınacaktır. 3.5 yıllık eğitimleri sırasında gördükleri derslerin genelde uzman yetiştirmeye yönelik olması, liseye yönelik derslerin azlığından kendilerini alan bilgisi açısından yetersiz hissetmeleri, derslerin ezbere yönelik işlenmesi ve edebi bir zevk vermekten uzak olması şikayetçi oldukları durumlardan bazılarıdır.

Anahtar Kelimeler: *Türk dili ve edebiyatı öğretmeni adayı, Fen Edebiyat Fakültesi, alan bilgisi*

THE PROBLEMS THAT THE TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE TEACHER CANDIDATES WHO ARE GRADUATES OF THE FACULTIES OF SCIENCE AND ART FACE

Abstract

As a result of the reconstruction studies the students studying Turkish Language and Literature Teaching spend their first 3,5 years of B.A. education in Faculties of Science and Art. How has this application effected the students completing 3,5 years of education in these faculties? When these students came to these faculties what were their expectations and what did they face? The answers to these questions will give a clear feedback for the changes to have reached the aim or not. To gain the aim an open ended question has been asked to the students of the Department of Turkish Language and Literature who have studied 3,5 years in the Faculty of Science and Art in Turkey and a content analysis has been done to the answers. The students of Turkish Language and Literature in the Education Faculties of Gazi and Buca will be investigated in another study. The courses which they have taken during their 3,5 years of education is intended to train specialists, because there are insufficient courses directed to lycee education they feel insufficient in their field, the courses are taught by memorization and the courses do not give the pleasure of literature are some of their complaints.

Keywords: *Turkish Language and Literature teacher candidate, Faculty of Science and Art, knowledge of field.*

1. Giriş

Her toplum kendi geleceğini emin ellere teslim etmek, huzur ve refah içinde yaşayabilmek için nitelikli bireylere ihtiyaç duymaktadır. Toplumun ihtiyaç duyduğu bireylerde bulunması gereken özellikler de eğitim yoluyla kazandırılmaktadır. Eğitimin vazgeçilemez öğelerinden birisi ise hiç şüphesiz öğretmendir. Dolayısıyla toplumların geleceğini teslim edecekleri nitelikli bireylerin yetiştirilmesinde öğretmenlerin rolü oldukça fazladır. Öğretmenlerin kendilerine düşen bu görevleri yerine getirebilmeleri için hizmet öncesi ve hizmet başındaki eğitimleri son derece önemlidir. Biz burada çalışmamız gereği hizmet öncesi eğitimlerinden bahsedeceğiz.

Dünya eğitim tarihinde olduğu gibi ülkemizde de öğretmen yetiştirme ile ilgili zaman zaman değişik çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar doğrultusunda yeniden yapılanmaya gidilmiştir. Bu bağlamda Yükseköğretim Kurulu Yürütme Kurulunun 4 Kasım 1997 tarihli kararı ile eğitim Eğitim fakültelerindeki öğretim programlarında yeni düzenlemeler yapılmıştır. Yeni yapılanma 1998-1999 akademik yılından itibaren uygulamaya konulmuştur. Bu değişiklik doğrultusunda Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği de diğer ortaöğretim öğretmenlikleri gibi 5 yıla çıkarılmış ve alan eğitiminin daha nitelikli olması amacıyla öğretmen adaylarının ilk 3.5 yıllık eğitimleri üniversitelerin fen-edebiyat fakültelerince yürütülmeye başlanmıştır. (1). Başka bir ifadeyle öğretmen adayları hizmet öncesi dönemdeki eğitimlerinin büyük bir kısmını fen-edebiyat fakültelerinde gerçekleştirecekler. Yeniden yapılanma doğrultusunda uygulamaya konulan bu programlara yönelik bir çok yazı yazılmış; değişiklikle ilgili olumlu değerlendirmeler olduğu gibi, olumsuz görüşler de dile getirilmiştir (2,3, 4,5,6).

Bir öğretmenin sahip olduğu yeterliliklerin oluşturulmasında kuşkusuz en belirleyici rolü öğretmenin hizmet öncesi eğitimi oynamaktadır. Gökçe bunu, “Öğretmenin yetiştirildiği program ne derece yeterli ve etkili ise öğretmen de o ölçüde yeterli ve etkili olacaktır” şeklinde özetlemiştir (7). Bu da, doğrudan öğrencinin daha nitelikli davranışlar göstermesine, eğitimin kalitesinin yükselmesine ve öğretmenlerin, çağın gerektirdiği temel becerileri kazanmış olarak mesleğe atılmalarına imkan sağlayacaktır. Eroğlu da Gazi Üniversitesi’ne bağlı Eğitim Fakültelerinden mezun öğretmenlerin öğretmenlik davranışları ile ilgili yeterliklerine ilişkin görüşlerini incelediği araştırmasında “hizmet öncesi eğitimin öğretmenlerin tüm meslek yaşamlarını etkilediği” sonucuna varmıştır (8). Hizmet öncesi eğitimin önemine YÖK de değinmiş ve kendi bünyesinde kurduğu Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi’nin amaçlarından birinin de “hizmet öncesi öğretmen eğitimi kalitesini yükseltmek” olduğuna da vurgu yapmıştır (1).

Üniversite öğrenciye sadece mesleki bilgi ve eğitim vermekle kalmaz aynı zamanda onun kişisel ve sosyal hayatındaki değişikliklerde de önemli rol oynar. Öğrencilerin üniversitelerin ilk yıllarında -bir çoğu itibariyle- anneye babaya bağlılığı sürmesine rağmen ailelerinden ilk defa uzak kalmaları, farklı kişi ve çevreyle karşı karşıya olmaları, öğrencilerde bir belirsizlik ve gerilim yaratabilir (9). Bu dönemde onların kendilerine sahip çıktıklarını görmeleri, üniversitenin ilk günlerinden itibaren kendilerini üniversiteye ait hissedebilecekleri etkinliklere katılmaları, onları yeni yuvalarına çabuk ısındırarak, dolayısıyla da başarılı olmalarına önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Beklentilerin ve ihtiyaçların karşılanmadığı aksi durumda hem başarı hem de öğretmenlik kimliği

kazanma oldukça zorlaşacaktır. Öğretmen adaylarının beklentilerinin ve ne tür problemlerle karşılaştıklarının bilinmesi, FEF'lerindeki lisans programlarının düzenlenmesine katkı sağlaması bakımından önemli görülmektedir.

2. Amaç

Bu çalışmada yeniden yapılanma çalışmaları sonucunda uygulamaya konulan 3,5 yıllık eğitimde Türk dili ve edebiyatı öğretmeni adaylarının fen-edebiyat fakültelerinde yaşadıkları problemleri ortaya çıkarma amaçlanmıştır.

3. Yöntem

Bu araştırmanın evrenini 3.5 yıllık eğitimlerini fen-edebiyat fakültelerinde tamamlamış Türkiye'deki 7 (Atatürk Ü. KK Eğt. Fak., Balıkesir Ü. Necatibey Eğt. Fak., ÇOMU Eğt. Fak., Dicle Ü. Z.G. Eğt. Fak., Marmara Ü. Atatürk Eğt. Fak., Selçuk Ü. Eğt. Fak., Van YY. Ü. Eğt.Fak.) eğitim fakültesinde okuyan Türk dili ve edebiyatı eğitimi anabilim dalı öğrencileri oluşturmaktadır. Evrenin büyük olmaması sebebiyle bütün öğrenciler aynı zamanda örneklem grubunu oluşturmuştur. Araştırmaya yedi fakülteden toplam 224 öğrenci katılmıştır. 224 kişiden 34 kişinin anketi eksiklikler dolayısıyla dikkate alınmamıştır. Öğretmen adaylarına 3,5 yıllık eğitimleri sırasında karşılaştıkları sorunlar ve beklentileri ile ilgili açık uçlu soru sorulmuştur. Elde edilen veriler içerik analizi ile yoğunlaşma düzeyine göre gruplandırılmış ve tablolaştırılarak frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Elde edilen veriler ilgili literatür de taranarak yorumlanmış ve öneriler getirilmiştir.

4. Bulgular

Tablo 1. Lisansta görülen derslerle ilgili görüşler

Düşünceler	f	%
Müfredat öğretmen yetiştirmekten daha çok, uzman yetiştirmeye yönelik.	98	51.57
Gördüğümüz derslerin çoğu meslek hayatımız boyunca karşılaşmayacağımız derslerdi.	49	25.78
Türkiye Türkçesi derslerinde yeterince dil bilgisi eğitimi alamadım.	42	22.10
Bazı önemli dersler (drama, diksiyon, hızlı okuma gibi) meslek hayatımızda bize yardımcı olabilecek dersler olmasına rağmen, yeterince görmedik.	30	15.78
Öğretmenlik hayatı boyunca bize lazım olacak bilgisayar dersini bile görmedik.	26	13.68
Ders isimleriyle ders içerikleri uyumuyor.	25	13.15
Boş yere bir buçuk sene fazladan okuduk çünkü son bir buçuk yıllık dersleri dört sene içerisinde zaten ağırlıklı dağılımla rahat bir şekilde görebilirdik.	24	12.63
Seçmeli dersleri genelde zorunlu seçmeli olarak gördük.	16	8.42
Dünya edebiyatına daha fazla yer verilmesini istedim.	9	4.73
Günümüz edebiyatına çok yer verilmedi.	8	4.21
Müfredatta çok konu vardı.	8	4.21
Çocuk edebiyatına yer verilmesini de istedim.	4	2.10

Tablo 1’den de anlaşılacağı gibi öğretmen adaylarının yarısından biraz fazlası lisanstaki derslerin liselere uygun olmayıp daha çok uzman yetiştirmeye yönelik olduğu görüşündedirler. Buna paralel olarak da bazı derslerin meslek hayatlarında hiç lazım olmayacağını düşünmektedirler. Bunun hemen arkasında liselerde okutacakları bazı dersleri lisansta ya hiç görmemişler ya da çok az görmüşlerdir. Bunlar Türkiye Türkçesi, drama, diksiyon, hızlı okuma, bilgisayar, günümüz edebiyatı ile dünya ve çocuk edebiyatıdır. Problem olarak gördükleri bir diğer husus da seçmeli derslerdeki kısıtlamalardır. Ankete katılan öğretmen adaylarının %12.63 beş yılı fazla görmektedir. Derslerle ilgili bir başka yakınma da derslerin isimleri ile içerikleri arasındaki uyumsuzluktur.

Tablo 2. Öğrenme-öğretme etkinlikleri

Düşünceler	f	%
Edebiyatçı olduğumuz halde sadece ezbere yönelik dersler işledik, yorumlama yeteneğimiz pek gelişmedi.	76	40.00
Dersler masa başında anlatılıyor bu da bize sıkıcı geliyor.	40	21.05
Dersler çok dağınık işlenmekte öğrencinin kafasında bir şablon oluşmamaktadır	27	14.21
Teorik bilgi veriliyor, uygulama yapılmıyor.	24	12.63
Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği bölümünde gördüğümüz dersler lisede işlenen edebiyat derslerinden uzak.	21	11.05
Derslerde edebiyat zevki kazandırmak yerine bilgiler şablon olarak sunuluyor.	15	7.89
Dil hocalarımızın bazı kelime ve kavramlarda ortak bir görüş belirtmemeleri bizi olumsuz yönde etkiledi.	10	5.26

Tablo 2’ye göz attığımızda derslerin ezbere işlendiğini ve bunun da kendilerinin yorumlama becerilerine katkı sağlamadığını belirtenlerin oranı %40.00’dır. %21.05’i ise derslerin masa başında anlatıldığına dikkati çekmiştir. Tablo 3’teki dikkati çeken diğer hususlar da uygulamaların az olması ve derslerin edebiyat zevki kazandırmamasıdır.

Tablo 3. Ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşler

Düşünceler	f	%
Sınavlarda öğrenciler tamamen ezbere yöneltiyor.	48	25.26
Not bir tehdit aracı olarak görülüyor.	19	10.00

Tablo 3 incelendiğinde, ölçme değerlendirme konusunda öğretmen adaylarının dörtte biri öğretim elamanlarının sınav sorularının ezbere dayalı olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Yüzde onunun yakınma sebebi ise notların bir tehdit aracı olarak görülmesidir.

Tablo 4. Sosyal faaliyetler

Düşünceler	f	%
Fakülte bazında sosyal, kültürel ve bilimsel faaliyetler neredeyse yok gibi.	18	9.47
Sınıflardaki sosyal faaliyetlerin azlığı sebebiyle çoğu kimse arasında yeterli bir samimiyet yok.	15	7.89

Tablo 4 incelendiğinde ise, sosyal faaliyetlerin hem fakülte hem de sınıf bazında eksikliğinden söz edilmiştir.

Tablo 5. FEF öğrencileri ile birlikte ders işleme

Düşünceler	f	%
Bölümde aldığımız dersler bizi bir öğretmenden ziyade bir bilim adamı olarak yetiştirmeye yönelik olduğu için gereksiz ayrıntıya girildi.	64	33.68
Biz fen-edebiyat fakültesi öğrencileriyle aynı şartlarda eğitim almaya başladık ve üvey evlat muamelesi gördük. Ayrıca eğitim fakültesinden de fazla sahip çıkan olmadı.	32	16.84
Bölüm mezunlarının ise bizimle aynı haklara sahip olmasına ise sinirleniyorum.	17	8.94
Fen Edebiyatla birlikte ders işlendiğinden sınıf çok kalabalıktı ve derslerde verim azdı.	8	4.21

Tablo 5'teki sorunların başında öğrencilerin amaçlarının farklı olmasına rağmen gördükleri derslerin aynı olmasıdır. Bir diğer rahatsızlık sebebi ise kendilerine farklı davranıldığı hissidir. Öğretmen adaylarından %8.94'ü FEF mezunu adaylar ile aynı haklara sahip olmaktan da hoşnut değiller.

Tablo 6. Öğretim elemanlarının yaklaşımı

Düşünceler	f	%
Bir çok hocamız kendi branşı dışındaki derslere girmekte ve bu derslerde öğrencinin isteklerini karşılayamamaktadır.	51	26.84
Öğretim elemanlarının derslerde müsamaha göstermemesi, bir çok öğrencinin sorun yaşamasına sebep oluyor.	37	19.47
Söze bizim öğrenciler ve siz diye başlıyorlar bu da bizde ayrımcılık yapıldığı hissini uyandırıyor.	28	14.73
Öğretim elemanı-öğrenci diyalogu yok denecek kadar az.	17	8.94
Bazı hocalarımız sadece kendi araştırma alanlarına giren konular üzerinde yoğunlaştılar. Bunun sonucunda da ayrıntıya çok girdik ve dersin amacından uzaklaştık, gördüğümüz derslerden yeterince faydalanamadık.	17	8.94
Ders dışında bizi yönlendirmiyorlar	15	7.89

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının %26.84’ü bazı öğretim elamanlarının branşı dışındaki derslere girmelerinden kaynaklanan verimsizliğe dikkat çekmişlerdir. Bir diğer konu ise hoşgörü, iletişim ve yönlendirmede görülen eksikliklerdir. Ayrım yapıyor diyenlerin oranı ise % 14.73.

Tablo 7. Türk dili ve edebiyatı öğretmenliğine yönelik düşünceler

Düşünceler	f	%
İleride lazım olacak bir çok dersi görmediğimiz için kendimi o alanlarda yetersiz hissediyorum.	78	41.05
Üç buçuk yıllık eğitim süresi boyunca kendimi ne yazık ki bir öğretmen adayı olarak hissetmedim.	28	14.73
Türk dili ve edebiyatı alanında donanımlı bir öğretmen olmayı umuyordum. Üç buçuk yıllık süre içerisinde beklentilerimi yeterince karşılayamadım.	28	14.73
Hocalarla diyalogumuzun ve samimiyetimizin üst seviyede olmasını beklerken, soğuk bir ortamla karşılaştık. Mesleğe atılmadan öğretmenlikten uzaklaştık.	24	12.63

Tablo 7’ye geldiğimizde öğretmen adayları eğitim gördükleri ortamdan dolayı kendilerini öğretmen gibi hissedemediklerinden yakınmaktadırlar. Şikayetçi oldukları diğer bir konu ise öğretim elamanlarının kendilerine yönelik tutumları.

5. Tartışma ve Öneriler

Öğretmen adayları mesleklerini icra ederken gerekli olan temel bilgileri üniversite eğitimleri sırasında alırlar. Yukarıdaki bulgulardan hareketle Türk dili ve edebiyatı öğretmen adayları 3.5 yıllık lisans eğitiminde gördükleri derslerin daha çok uzman yetiştirmeye yönelik olduğu görüşündedirler. Bu da bu konuda yapılan diğer çalışmalarla örtüşmektedir (10,11). Bunun sebebi de yeniden yapılanmada ilköğretim öğretmenlikleri için yapılan müfredat belirlemenin orta öğretim öğretmenlikleri için yapılmamış olmasıdır. Öğretmen adaylarının özellikle liselerde vermekle yükümlü oldukları dersleri lisans eğitimlerinde görmemeleri ve adaylara seçmeli derslerin zorunlu olarak verilmesi onların kendilerini yetersiz hissetmeleri sonucunu doğurmuş olduğu söylenebilir. Eğitim verecekleri alan açısından kendilerini yetersiz görme, öğretmen öğrenci etkileşimini olumsuz yönde etkileyecek; bu da başarısızlığa, hayal kırıklığına ve yakınmalara sebep olacaktır (12,13). Başka bir deyişle yeterli bilgiye sahip olmayan öğretmen, konusunu iyi öğretmeyecek, sınıf yönetiminde başarısız olacak, öğrencilerin başarı düzeylerini değerlendiremeyecek ve onların ileriki mesleki gelişimlerine yardımcı olamayacaktır.

Dil ve edebiyat eğitiminde temel hedef, bir şey belletmek ve öğrenciye bilgi yüklemek değil, dili sevdirmek, dilin düzgün kullanılmasını öğretmek ve güzel yazılardan hoşlanma duygusunu aşılmasıdır (14). Bulgularda görüldüğü gibi kuramsal bilginin öne çıkması, derslerin geleneksel eğitim anlayışıyla işlenmesi, öğrencinin yaparak-yaşayarak öğrenmesine ortam hazırlanmaması, edebiyat zevki kazandırma

yerine bilgilerin şablon olarak sunulması, dersleri sıkıcı hale getirdiği gibi öğrencilere bir edebi zevk veremediği de düşünülebilir. Oysa çağdaş edebiyat eğitiminde amaç, kişilere düşünme, okuma, konuşma ve yazma eğitimi vermek, edebi ve genel anlamda sanatsal bir beğeni çizgisi yaratmak, estetik seçicilik kazandırmaktır (15). Kişilerin nasıl öğrendilerse öyle öğretecekleri gerçeği göz önüne alındığında üniversitedeki öğrenme-öğretme etkinliklerinin liseye uygun olmaması öğretmen adaylarının etkinliklerinin ortaöğretim düzeyine inmelerini oldukça zorlaştıracaktır.

Ölçme-değerlendirme de objektiflik sorununun öğretmen adaylarının kendilerini farklı görmelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Ancak öğretmen adaylarının duygu ve düşüncelerini tam, doğru ve estetik ifadelerle anlatabilmeleri, yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeleri adına sınavlardaki soruların ezbere dayanmamasının son derece önemli olduğu söylenebilir.

Öğretmenliğin sadece derse girip çıkmadan ibaret olmadığı herkesçe bilinen bir gerçektir. Bütün öğretmenlerle birlikte Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri de görev yaptıkları liselerde eğitici kol faaliyetlerinde ve diğer sosyal-kültürel etkinliklerde öğrencilere rehberlik edeceklerdir. Bu tür faaliyetlerin hizmet öncesi dönemde az ya da hiç olmaması öğretmen adaylarının mesleklerini icra ederken zorlanacaklarını aklı getirebilir. Tan'a göre dersleri de lise ve dengi okul programlarındaki faaliyetlere göre ayarlamak gerekir (16). Üniversite bireye mesleki bilgi vermekle birlikte, bireyi hayata hazırlamalı, kişisel ve sosyal hayatın etkinliği ile ilgili bilgi ve beceriler ile donatmalıdır (17). Öğretmen adaylarının sosyal ve kültürel faaliyetlerle ilgili bilgi ve becerileri kazanmamaları, mesleklerini gerçekleştirirken öğrencilere bu konularda yeteri kadar rehberlik yapamayacakları sonucunu doğuracaktır.

Türk dili ve edebiyatı öğretmeni adaylarının FEF öğrencileri ile birlikte ders görmeleri, amaçları farklı grupların aynı eğitime tabi tutulması dolayısıyla beklentilerinin karşılanmadığı sonucunu doğurabilir. Ayrıca yukarıda da belirtildiği gibi öğretmen adaylarının istedikleri seçmeli dersleri seçememelerinin de buna katkısı olduğu düşünülebilir. Buradaki bir önemli husus da öğrencilerin az bir kısmının FEF öğrencilerini rakip görmeleridir. Bu tür etmenler öğretmen adaylarının motivasyonunu düşürecek, dolayısıyla da hem tutumu hem de başarıyı olumsuz etkileyecektir. Öğretim ortamları, bireylerin düşünceleri, kişilikleri, görünüşleri ve tecrübeleri bakımından birbirinden farklılık göstereceği bilinciyle hareket edilerek ayarlanmalıdır (18).

Eğitimin istenen düzeyde olabilmesinde öğretmen-öğrenci ilişkilerinin ayrı bir yeri ve önemi vardır. Bu ilişkilerin iyi olabilmesi bir ölçüde karşılıklı ihtiyaçların karşılanması ile orantılıdır. Ergün ve arkadaşları tarafından yapılan araştırmada üzerinde durdukları ideal öğretim elemanın özelliklerinden bazıları şunlardır: Öğrenciler "Kendini değerli sayan, sözünü dinleyen, nazik ve samimi davranan, kibirli davranmayan, kendisine güvenilir, kendi başına sorunları çözemediği durumlarda bu sorunlarla ilgilenen, çözüm geliştiren, kendine samimi olarak yardım eden hoca aramaktadır." (19). Bir diğer özellik de "bilimsel yeterliklerinin yüksek olması, ders konusuna hakim olması,"dır (19). Yiğit ve Akdeniz de "iletişim ve alan bilgisi sahalarındaki özellikler öğretmenlikte temel yapı taşlarıdır" demektedir (10). Yukarıdaki çalışmalardan ve bulgulardan da anlaşılacağı üzere adayların ihtiyaçlarının karşılanması noktasında ve öğretmen aday-hoca iletişimde sıkıntı yaşandığı söylenebilir. Oysa etkili bir iletişim; karşılıklı güvenle, olumlu duygularla, tutumlara ve

bireysel kişiliklere, olumlu özelliklere yönelik bir düzenlemeyle, hoşgörüyü, birbirlerini anlamak için çaba harcamayla, değerlendirirken yansız tutumlarla, gerilim ve olumsuz yaklaşımların yok edilmesiyle gerçekleşir. Öğrencilerle iletişimin iyi olmasının öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği yapılan araştırmalarla da tespit edilmiştir (20,21). Öğretim elemanlarının öğretmen adayları ile kuracakları doğru ve yerinde iletişim arttıkça başarı da aynı oranda artacaktır.

Bilindiği gibi birçok meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de tutum geliştirme doğuştan olmayıp sonradan kazanılmaktadır. Can da bunu şöyle ifade etmiştir: “Öğretmenlerin gerek öğrencilik yıllarındaki yaşantıları, gerekse meslek yaşamları boyunca edindikleri deneyimlerle, kendi meslek anlayışlarını oluşturmakta oldukları kolayca söylenebilir.” (22). Tablo 7’deki sonuçlara bakınca öğretmen adaylarının bekledikleri ile verilen arasında bir sıkıntı yaşadıkları ve kendilerini yetersiz hissettikleri görülmektedir. Oysa On Birinci Millî Eğitim Şurasında öğretmen yetiştiren kurumda mutlaka öğretmenlik havasının esmesi ve öğretmenlik çevresinin bulunması gerektiği ifade edilmiştir (23). Bu sonuç Emre F, B vd. tarafından yapılan araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir (11). Bu sonuca göre, Fen Edebiyat Fakültelerinin öğretmenlik bilinci ve sevgisi kazandırmada yetersiz kaldıkları söylenebilir. Oysa öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik bilgi ve becerileri daha programın ilk yıllarından itibaren kazanmaları gerekmektedir.

Önerileri şöyle sıralayabiliriz:

Üniversitelerin Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği anabilim dalında okuyan öğrencilerin lisansta görecekleri dersler yeniden ele alınmalı ve bu çerçevede;

- Yeni lise müfredatı göz önüne alınarak ilköğretim bölümlerinde olduğu gibi orta öğretim öğretmenlerini yetiştirecek lisans programlarına da bir standart getirilmelidir.
- Şu anda yürütülen programda olmayıp Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin mutlaka görmesi gereken diksiyon, yaratıcı drama, bilgisayar vb. dersler mutlaka programa konulmalıdır.
- Seçmeli dersler Türk dili ve edebiyatı öğretmenliğinin ve öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda başlık ve içerik tutarlılığı da sağlanarak yeniden ele alınmalıdır.

Derslerin işlenişinde öğrenci merkezli eğitim anlayışı ön plana çıkarılmalı.

Edebiyatın bir güzel sanatlar dersi olmasından hareketle derslerde öğrencilerin edebi zevklerini geliştirici etkinliklere yer verilmeli.

Ölçme-değerlendirme çalışmalarında klasik yöntemlerin yanında öğrencilerin ilgileri de dikkate alınarak proje çalışmalarına yer verilmeli.

Sosyal ve kültürel etkinliklere, derslerin bir devamı gözüyle bakıp mümkün olduğunca fazla yer verilmeli.

Sizin öğrenciler ve bizimkiler gibi öğretmen adaylarını olumsuz etkileyebilecek tutum ve davranışlardan özenle kaçınılmalı.

Öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumların geliştirilmesine birinci sınıftan itibaren önem verilmeli.

Kaynaklar

1. T.C. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, (1998). Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi, Ankara.
2. Kavcar, C, (2003) “Alan Öğretmeni Yetiştirme”. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu. (Mayıs, 2003, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi), Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma-Geliştirme Vakfı Yayınları, s.81-89.
3. Ergün, M. (1998), Bilgi “Toplumunda Öğretmen Yetiştirme”, Milli Eğitim Dergisi, S:138, s.25-37.
4. Akyüz, Y., “Eğitim Tarihimize Günümüze Öğretmen Yetiştirilmesi Ve Sağlanması İlkeleri, Uygulamaları”, Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu. (Mayıs, 2003, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi), Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma- Geliştirme Vakfı Yayınları, s.48-66.
5. Dönmez, B., (1998), “Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması Üzerine Bazı Eleştirel”, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, S:13, s.71-78.
6. Uçan, A. (2001), “Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğine Genel Bir Bakış”. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimde Kalite Paneli (22 Kasım 2000). Ankara: MEB.s.53-1002.
7. Gökçe, E., (1999), İlköğretim Öğretmenlerinin Yeterlikleri, Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
8. Eroğlu, G., (1999), Gazi Üniversitesine Bağlı Eğitim Fakültelerinden Mezun Öğretmenlerin Öğretmenlik Davranışları ile İlgili Yeterliklerine İlişkin Görüşleri, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
9. Bilgin, M., (2001), “Üniversite Öğrencilerinin Sorunları İle Değerleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Ç.Ü. Eğitim Fak. Dergisi, C:2, S:20, s.19-25.
10. Yiğit, N. ve Akdeniz A. R., (2004), “Öğretmen Adaylarının Fen-Eddebiyat Fakültesindeki Problemleri”, Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, C:12, No:1, s.77-84.
11. Emre, F.B., vd. (2002), “Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılanmasında Kimya Öğretmenliği Programlarının Kapsam Dışı Bırakılmasına İlişkin Değerlendirme”, İÜ. Eğitim Fak. Dergisi, C:3, S:3, s.19-23.
12. Güçlü, N. (2000), Sınıf Yönetimi (editör: Küçükahmet, L.), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
13. Şişman, M., (1999), Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara: PEGEMA Yayıncılık.
14. Kavcar, C., (1994), Edebiyat ve Eğitim, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

15. GÖKALP-ALPASLAN, G.G. (2000). “Derslikten Günlük Yaşama Edebiyat Eğitimi”, Türkbilig 2000/I Nisan, s. 185-202.
16. Tan, H., (1990), “Öğretmen Yetiştirme ve İstihdam”, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, S.2, s. 203-207.
17. Özbay, Y., Şahin, M., Koç, M., (2004), “Öğretmen Eğitimine İlişkisel-Sosyal ve İnsancıl Bir Yaklaşım”, Ç.Ü. Eğitim Fak. Dergisi, C:2, S:27, s.28-41.
18. Özdemir, S. ve Yalın, H.İ., (1999), Öğretmenlik Mesleğine Giriş, (2.baskı.) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
19. Ergün M. ve diğerleri (1999), “İdeal Bir Öğretim Elemanının Özellikleri” Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, S. 3, s.1-11.
20. Geçer, A ve Deryakulu, D. (2004), “Öğretmen Yakınlığının Öğrencilerin Başarı, Tutumları ve Güdülenme Düzeylerine Etkisi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi”, S:40, s.518-543.
21. Şen, Ş.H., ve Erişen Y., (2002), “Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Etkili Öğretmenlik Özellikleri”, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi C:22, S:1, s.99-116.
22. Can, G., (1987), “Öğretmenlik Meslek Anlayışı Üzerine Bir Araştırma”, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, C.2, S.2, s. 159-170.
23. MEB, On Birinci Milli Eğitim Şurası: 8-11 Haziran 1982.Ankara Milli Eğitim Basımevi.